

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literaria si economica.

Ese o data in septemana : Duminec'a.

Pretiulu abonamentului :

Pentru Austro-Ungari'a pe anu . . 5 fl.—cr.
Pentru " " " jum. anu 2 " 50 "
Pentru Roman'a si strainetate pe anu 7 " —
" " " " " , j. a. 3 " 50 "

Pretiulu insertiuniloru :

Pentru publicatiunile de trei ori ce contineu
cam 150 cuvinte 3 fl., pana la 200 cuvinte
4 fl. si mai sus 5 fl. v. a.

Corespondintele se se adreseze la Redac-
tiunea dela

„BISERIC'A si SCOL'A"
Er banii de prenumeratiune la
„TIPOGRAFI'A DIECESANA IN ARAD.”

Nr. 143. B.
I. Cons. pl.

IOANTU

din indurarea lui Dumnedieu Episcopulu bisericei dreptu-
credintiose resaritene romane in Eparchi'a Caransebesiului.
Iubitului Nestru clerusi poporu credintiosu, daru, binecu-
ventare si pace dela Domnedieu Tatalu si dela Domnulu
Nostru Isusu Christosu !

Fiindcă cu finea anului trecutu a espirat periodul de trei ani pentru care s'au fostu alesu la inceputulu anului 1879 deputatii preotiesci si mirenesci pentru Sinodulu eparchialu, dupace in privinti'a reconstituirei comitetelor si epitropieelor parochiale si protopresbiterali pentru periodul anilor 1882, 1883 si 1884 s'a luatu deja mesurile corespondietore, asia acum pre bas'a řS-loru 88 si 90 din stat. organicu au a se efep-
tui alegeri noue de deputati pentru Sinodulu eparchialu pre periodulu de trei ani susamintitu.

Dreptu aceea in virtutea řS-loru suscitati convocamu prin acésta Sinodulu eparchialu la sessiune ordinaria, conformu § lui 89 din st. org. pe Dominec'a Tomei, care in anulu acest'a cade in diu'a de de 4. Aprile cal. v. éra in privinti'a alegerei deputatilor eparchiali preotiesci si mirenesci pre bas'a decisiunilor luate de Consistoriulu nostru plenariu tienutu astadi, dispunemu urmatorele:

I. Pentru alegerea deputatilor prootiesci se defige diu'a de joi in 4 Martiu a. c. cal. nostru vechiu si asia preotii au se se adune in acésta diua la locurile destinate pentru alegerea deputatului preotiescu, avendu a se urmá la acestu actu conformu dispositiunilor §-lui 91 lit. d. din stat. org. cu acea mai departe observare, că déca vre unulu dintre parintii comisari consistoriali voru candidá séu voru fi candidati la mandatulu de deputatu sinodalu, in acestu casu densii au a se retrage dela misiunea de comisariu cons. si loculu de comisariu ilu va ocupá acel'a dintre

preotii coadunati, carele va fi alesu decatru preotime de conducatoriu alu actului electoralu. Despre acestu actu are a se portá protocolu dupa formulariulu de sub A. comunicatu comisariului consistorialu.

II. Pentru alegerea deputatilor mireni comunele nóstre bisericesci prelanga strict'a observare a §-lui 91 din stat. org. nu se tienă si-
nóde parochiale estraordinarie Domineca in 7. Martiu cal. v. a. c. Aceste Sinóde, — anunciate in biserica poporului cu 8 dile mai nainte, adeca in dominec'a din 28 Februarie cal. v. de catra preotimea parochiala — dupace sub conducerea preotimei parochiale isi voru alege unu presid-
tinte, doi barbati de incredere si unu notariu si in acestu modu constituindu-se, voru alege prin votare nominala séu secreta dupa dispositiunea §. 91 lit. e) de o data *doi deputati mireni*.

Alegerea cu aclamatiune a deputatilor mi-
reni nu este permisa. Despre actulu alegerei are a se portá protocolulu regulatul dupa formulariulu alaturatul sub B. si dupa finirea alegerei, pe ace-
stu protocolu se apasa sigilulu parochialu si acela alu presiedintelui séu alu unuia dintre membri de incredere, apoi se cuvertéza si sigiléza de nou si protocolulu astfelu adjustatul se preda unuia dintre barbatii de incredere, conformu punctelor f. si g. ale des citatului §. 91.

III. Barbatii de incredere ca tramisii sinó-
deloru parochialf, ducendu cu sine protocolele sinódeloru au se se infatiosieze negresitu *la comisariulu consistorialu* mirenescu Domineca in 14. Martiu a. c. cal. v. nainte de amédi in loculu destinatul pentru scrutinare. Asemenea si domnii comisari consistoriali suntu poftiti a se aflá in diu'a susamintita in locurile designate la 9 óre diminéti'a pentru de a primi protocolele de ale-
gere, a efepui scrutinarea dela 11 óre anteme-
ridiane pana la 2 óre dupa amédi, candu se va incheia scrutinarea, si pentru de a publica re-

sultatului alegerei si a provedé pre *deputatii alesi cu credentiale cuviintiose subscrise de comisiariul consistorialu, de ceialalti membri ai colegiului scrutinatoriu si in fine de notariu, conformu dispusetiunilor §-lui 91 lit. h. si g. din stat. org.* Despre acestu actu are a se portá protocolu dupa formulariulu de sub C. comunicatu comisariului consistorialu.

IV. Fiindcà mai departe despre alegerile efectuuite are a se reportá Sinodului eparchialu, asia domnii comisari consistoriali resp. conduceatorii actului electoralu atatu preoti catu si mireni suntu poftiti a subscrerne protocólele de alegere impreuna cu protocólele de scrutinare in terminu de 3 *dile* la Consistoriu, observanduse in fine, că misiunea de comisariu este onorifica si de aceea spesele de calatoria nu se potu rebonificá.

V. Pentru deplin'a orientare a preotimei, simódelor parochiale, barbatiloru de incredere si a comisarilor consistoriali urméra aci *impartirea* diecesei nóstre in prescrisele 20 de cercuri electorali impreuna cu numele comisarilor consistoriali.

VI. Deórece acoperirea speselor de calatoria si a diurnelor deputatiloru Sinodului eparchialu causéza mari grentati Consistoriului diecesanu din motivulu, că cele mai multe comunitatii bisericesei nu tramtita regulatu la terminalu prescrisu Consistoriului sum'a aruncata pe densele spre amintitulu scopu, asia pentru delaturarea in viitoriu a acestei scaderi cu provocare la circulariele de aici din 31. Decembre 1877 Nr. 682 epitr. si din 27 Ianuariu a. c. Nr. 41 epitr. apelam de nou la bunulu simtiu alu crestiniilor nostri cu deosebire alu comitetelor si epitropilor parochiali din respectivele comune provocandule, ea dupa putintia cât mai curându se tramita in calea prescrisa la Consistoriului diecesanu sum'a de bani adrepartita pre comunele nóstre bisericesci pentru suportarea speselor deputatiloru sinodali si congressuali.

VII. Oficiele protopresbiterali sunt insarcinate a tramite, cu tóta posibila grabire, acest circulariu la fiacare oficiu parochialu din tractul seu spre publicare si eteptuirea celoru prescrise si pentru a alegerile se urmeze in rondulu celu mai bunu, *oficiele parochiali in intielegere cu comitetele parochiali numai acolo, unde nu s'ar fi stabilitu inca consemnarea oficiosa a membrilor sinodului parochialu, se pregatesca acésta consemnare negresitu de timpuriu tienendu-se strictu dupa prescrisele §-lui 6 din stat. org. ale §-lui 5 din regulamentulu pentru parochii si a ordinatiunei cons. din 15 Dec. a. tr. Nr. 890 B., deórece numai acei parochieni presenti in sinodului electoralu potu votá la amintitele alegeri, cari sunt pretrecuti in consemnarea acésta oficiosa, verificata din partea sinodului parochialu.*

Aducandu acestea tóte la cunoscintia iubitului nostru cleru si poporu, totdeodata mi esprimu dorintia a cea mai ferbinte, ca clerulu si poporulu se nisuésca a fi representati in Sino-dulu eparchialu prin barbatí maturi, luminati si devotati bisericei nóstre si asiedieminteloru ei apostolesci, pentru a astfelu densii se pót se conlucere din tóte puterile loru la progresarea si inflorirea afaceriloru nóstre bisericesci, scolarie, si fundationale.

Impartasindu-Ve binecuventarea nóstra archierésca sum,

Cara n se besiu din siedintia Consistoriului plenariu tienuta in 4 Februarie 1882.

Alu tuturor

voitoriu de tot binele

Ioanu Popasu m. p.
Episcopu.

Unu cuventu la reformarea preparandiei.

Popórale cu aspiratiuni la venitoriu gloriozu tienu in evidencia ori ce progresu alu omenimei in sciintie. Fiulu Romei, poporulu romanu de pre tierurile stangu alu Danubialui este mandru de trecutulu seu, privesce cu incredere la venitoriulu seu, căci nu s'a frântu de lovirele ursitei crude; pieptulu seu este feroce, asia dara nu va fi penetrabilu nici pentru numerósele atacuri tîntite cu planu asuprai; nu, căci poporulu nostru betranu de 18 veacuri, scie paralisá prin tari'a sufletului seu chiaru si veninulu, ce i-s'ar dá pe afurisiu! Dar este adeveratu că granitulu insusi, daca picura pre densulu apa, in decursulu veacurilor se areta penetrabilu; de voimu se remana totu granitul massivu, atunci trebuie se abatemu dela densulu directiunea picurului cadietoriu. — N'an peritu poporulu romanu, de si a avutu in 18 veacuri mai pucine dile bune de cătu rele; dar daca n'a peritu, totusi a stagnat fórte, daca nu vomu dice chiar că a datu in deretu. Se nu contamu asia multu pe calitatile sale eminente, ci se grabim a delaturá din calea sa piedecile posibile, căci apoi insusi va delaturá si norii cei grei, cari impiedeca dela fatia sa radii vivificatori.

Privindu popórele din giurulu nostru, maialesu cele din partile vestice, se nasce in noi unu simtementu de durere, dar totu odata si dorintia de ale ajunge in progresu. Pusetiune geografica avemu escelenta, care adeca nici pre de parte nu se lasa a se compará cu a popórelor de care e vorba; si totusi noi suntemu materialmente cătu si spiritualmente inderatulu acelora. Este adeveratu că intro privintia cauza la tóte aceste jace in constelatiunile politice intre care ne aflam; nu mai pucinu este adeveratu inse si aceea, că noi purtamu vin'a in multe privintie, daca ni merge asia reu. Lumin'a se

estinde din scóla si inca asupra tuturor intro forma, daca stau la aceeasi distantia de densa; insemanu inse ca timpurile devinu totu mai grele si de aici omulu are lipsa totu de mai multa lumina; consecint'a de aici ar fi deci, ca si foculariele respective — scólele — se devina totu mai intensive intru producerea luminei.

Si daca esaminamu de aprópe acésta positiie, atunci din mai multe parti audim redicandu-se voci, ca invetiatorii nostri nu suntu la inaltimea chiamarei loru — se intielege cu pucine exceptiuni. Cine se deda a se convinge totu de un'a in modu positivu, acel'a se intreba mai de parte, pentru-ce nu sunt invetiatorii la inaltimea misiunei loru? Si mergandu si esaminandu dupa causa, éta ca se infunda lucrulu in institutulu preparandialu!

Se vorbimu, dara *sine ira, et studio!* Cetitorii nostri stimati si-aducu aminte èa in fóia nostra s'a mai vorbitu despre punctul acesta, ma! odata s'a si atrasu atentiunea veneratului sinodu eparchialu asupra imbuhatatirei scóleloru nostro in genere si a preparandiei in specie; dar dupa cátu scimu noi s'a facutu prea putienu pentru ca se avemu odata invetiatori cualificati dupa cum recere spiritulu timpului.

Conformu dispusetiunilor mai inalte pentru preparandii, in aceste potu intrá elevi cari au absolvit patru clase gimnasiali cu succesu bunu sau potu obtiené érasi cu succesu bunu esamenulu de primire.

Studiele preparandiali suntu impartite pentru trei ani scolastici, conformu planului de invetiamantu preserisu de guvern; langa aceste mai adauge apoi studiile, care nu se prescriu in planulu guvernului, adeca limb'a romana, religiu-nea, tipicu si ritualie etc. si tóte aceste trebuie se le invetie elevulu celu fara de pregatirile recerute, dar nu in mai lungu timpu de cát de trei ani. Unde remane apoi partea practica, pentru-ca invetiatoriul trebuie se scie aplicá bine in pracsu cele castigate la preparandia mai multu numai in teoria? Daca voimu progresu, trebuie se facem ce e de facutu, trebuie se organisam de nou institutulu, carele ni-presentéza invetiatori.

Aici ar fi de ajutatu in doue moduri, anume: *sinodulu eparchialu se dechiară odata pentru totu de un'a ca in preparandia se primesc numai elevi absoluti de IV clase gimnasiali*, ce se se observe cu tóta rigórea, candu se incepe anulu scolasticu; sau daca acésta nu se pote, atunci langa aceste trei cursuri preparandiali esistente se se deschida unu cursu supletoriu, in carele vor avé se intre acei elevi, cari nu potu obtiené esamenulu de pre patru clase gimnasiali.

Standu lucrulu astfelu, materialulu ce-lu prescrie planulu de invetiamantu se va poté propune

totu in cursulu I si alu II-le preparandialu; atunci remane cursulu alu III-le numai pentru partea practica si de siguru abituentii preparandiali vor corespunde pre deplinu trebuintelor nóstre; atunci scólele nóstre voru posedu lumina suficienta, vomu progresá si noi si vom ajunge in cultura, apoi de aici si in bunastare se ne potemu mesurá cu popórele cele lumenate ale apusului.

Ca apendice alu acestoru dispusetiuni, s'ar mai poté dice si esecutá, ca statiunile invetatoresci se se clasifice in trei categorii. La statiuni din categori'a prima se aiba dreptulu de a concurge numai acei preparandi absoluti, cari au absolvatu cele 4 clase gimnasiali cu succesu eminentu, au absolvitoriu preparandialu eminentu, purtare morala exemplara si testimoniu de cua-lificatiune érasi eminentu. De asemenea se se dispuna apoi pentru statiuni de rangulu alu II-le si alu III-le si aceste tóte se se esecuteze cu rigóre.

Obiectiunarile ce ni s'ar face asupra punctelor susu atinse potu ave numai caracteru locelu sau particularu: un'a dupa alt'a se resfrangu, cadu si se potu nimici chiar in germine. Daca voimu, putem face pentrucà suntemu poporul matru, consciu de positiunea ce o avemu in societatea omenésca.

Recomendàmu in atentiunea sinodului eparchialu, ce are se se intrunésc la duminec'a Tomei, ca se nu tréca asia de multe ori cu vedere o cestiune atâtu de importanta, dela care depinde in multe privintie venitoriu poporului romanu!

Unu amicu alu scóleloru.

Cériulu.

Cugetări din filosof'a naturei de prof. P. Piposiu.

(Continuare.)

Dupa acésta lume urméra asteroidile, niscesc stele merunte — numerulu loru trece preste 200. Ele suntu urmele unei catastrofe ceresici, sunt ruinele unei lumi, care s'a frantu in bucati, prin unu potopu vulcanicu, seu prin o revolutiune geologică. Dincolo de asteroide se inverte prin regiunile ceriului unu globu colosalu: planetulu Iupiter, regnulu anului curínte 1882. Iupiter este cea mai mare stea in sistemulu nostru solaru; o di pe Iupiter duréza numai 5 óre, asia dar locuitorii acestei lumi trebuie se poséda o celeritate a corpului si a spiritului, trebuie se fia in stare a ispravi in pucine minute aceea, cu ce noi petrecem óre intregi. Pe cát sunt inse de securte dilele, pe atât duréza mai multu anii, asia incât locuitorii de pe Iupiteru au numai 8 ani pana cand noi numeram unu seclu intregu.

Acést'a lume are o atmosfera, in care mai totu deaun'a este negura désa. Planetulu Iupiter primeșce dela sóre de 27 ori mai putienă lumina si caldura decâtu pamentulu; materi'a lui este de 4 ori mai usiora decâtu pamentulu, asia e de usioru, ca si candu totu globulu acel'a colosalu ar fi facutu din lemnul de fag. In giurulu lui se invertescu patru Luni, cari lumină noptile cele scurte.

Alu sieselete planetu a sistemului nostru solaru este Saturnu, apoi vine Uran si in urma Neptunu. Saturnu este impreunat cu unu inelu colosalu, unu anu pe Saturnu duréza 30 de ani pamentesci, dar o di numai 10 ore si 18 minute. Volumulu acestei lumi e de 734 ori mai mare decâtu pamentulu, departarea de catra sóre 190 milioane mile. Sorele se vede acolo de 90 ori mai micu, dar inelulu acel'a colossalu apare ca unu brîu de focu pe firmamentu. Planetulu Saturnu inca posede atmosfera, care se deosebesce de a pamentului, dar pe langa tóte aceste acolo potu se locuésca fintie, acaroru organismu se afla bine intre impregiurari cari noue ne ar caudia mórte in putiene mominte.

In o departare de 402 milioane afiam planetulu Uranu, care e de 99 ori mai mare decâtu pamentuln, unu anu acolo duréza 84 ani pamentesci, anutempurile se deosebescu fôrte, intunereculu si frigulu este cu multu mai mare decât la noi.

Celu din urma planetu in sistemulu solariu e Neptunu, elu s'a zaritu pe ceriu antaia óra la anulu 1846 Sep. 23, dar mai nainte de a fi vedutu s'a profetit u existint'a lui prin genialulu Leverrier. E de 30 ori mai departe de sóre decâtu pamentulu, unu anu pe Neptunu duréza 164 ani de ai nostri; fia care anotempu duréza 40 de ani, e de 100 ori mai mare si primeșce dela sóre 1300 ori mai putienă lumina decâtu pamentulu etc. In multe privintie sémena, dar in multe privintie se deosebescu aceste lumi, de a nostra; asemenarea lumilor ne spune cumca si acolo traescu fintie, ér diferintiele impregiurarilor ne demustra, cumca ele se deosebescu de cele pamentesci.

Aici la noi, pe pamentu, in clim'a rece traescu alte rasse de ómeni, alte animale si alte plante, decâtu sub clim'a cea blânda, si éra cu totulu altele in caldur'a tropica a ecuatorului; aici traieste maurulu negru, trandavu si cu putienă capacitate de progresu; sub clim'a moderata caucasianulu intelligent, omulu culturei si a civilisatiunei, iubitorulu artei si a sciintielor, ér la nordulu innaltu, unde arborii si plantele nu mai potu cresce de frigulu poternicu, acolo patreze vieti'a sa eschimoiu cu statura-i de pigmeu si cu putienă inteligintia. — In padurile străbune a climei tropice cresc arborii gigantici,

pe acolo retacescu fierile infriesciate cum e lelu, regele animalelor si tigrulu crudel; pe câmpii sterile a nordului alerga cerbulu tarandu, printre muntii de ghiatia a poliloru pândesce a sa prada ursulu maritim; tóte aceste animale si plante la noi, in clim'a blânda, nu se potu afâl, se deosebescu de animalele, arborii si plantele nôstre, si precum sub diferitele clîmate ale pamentului afiamu alte rasse de ómenii, alte animale si plante, chiar asia, ba dora mai multu, se voru deosebi fintiele steleloru de cele pamentesci!

Pe unu corpu cerescu caldur'a e mai mare decâtu pe pamentu, pe altulu lumin'a e mai agera, atmosfer'a mai rara séu mai désa, greutatea corpiloru mai mica, dilele mai scurte, anii cu multu mai lungi, primavér'a eterna scl. De aici inse nici decâtu nu urmeza, cumca pe acolo se nu esiste fintie; esista ele de siguru, dar se deosebescu de cele pamentesci. Acele fintie suntu mai nalte, mai sublime, séu pote că suntu mai inferiore, mai debile decâtu omulu, dupa cum adeca impregiurarile, conditiunile de viétia sunt acolo mai favorable séu mai vitrege, decâtu la noi! Ele se afla bine, cresc si se desvîltă, pentrua organismulu lor este acomodatu, intocmitu dupa impregiurarile de acolo, intre cari omulu séu animalele pamentesei ar peri in putiene mominte. Au nu vedemu că in oceanulu si riurile nôstre suntu nenumerate fintie, cari pe uscatu nu potu trai nici decâtu, chiar asia n'ar poté se traiésca omulu si animalele pamentesci in atmosfer'a désa alui Iupiteru séu in caldur'a gróznică a planetului Mercuru!

Totu ce esista si se nasce in sinulu naturei, are unu scopu anumitu, nimicu nu este inzadaru. Dela firulu de tierina care se légana pe aripile ventului pana la acele globuri colossali cari plutescu prin regiunile ceriului, tóte au menirea lor! Pretotindenea trebue se fia vieti'a, tóte fapturile sunt datore se contribue la armonia intregului sublimu, trebue se se desvîlte si se progreseze, au se péra si se se disolve! Dreptu aceea si corpurile ceresci trebue se aiba unu scopu, si acest'a nu pote fi altulu, decâtu a servi ca locuintia fintielor organice; a fi locuite, este starea normala a corpuriilor ceresci!

Mai adaugem, cumca spiritulu fintielor, cari traescu pe alte corpuri ceresei, nu pote fi cu totulu deosebitu de alu nostru. Spiritulu lor inca va sci judecă si conchide, va sci se iubésca frumosulu si se caute adeverulu! Pentrua in spiritu, afle-se acel'a ori unde, se reflectează logic'a dupa care lucra legile naturei. Aceste sunt inse pretotindenea identice si nestramutavere; asia dar si legile ratiunei, modulu de cugetare a fintieleru inteligente trebue se fia in esintia iden-

ticu, locuésca ele pre pamentu au pe planetulu Marte si pe splendidulu Iupiteru! Fórte la locu se esprima dar Oerstedt, cându dice, că pe cum legile naturei asia si legile cugetarei suntu universale. Tóte spiritele universului locuésca ele ori unde, posedu cele trei facultati, inteliginti'a, simtiementulu si vointi'a, iubescu frumosulu, binele si adeverulu!

Pentru totu universulu este dar numai o logica, dupa care legile naturei se privescu ca legile ratiunei! Spiritulu acelor fintie ceresci nu se deosebesce de alu nostru in privinti'a calitativa, ci numai cuantitativa, adeca sunt fintie mai talentate, mai geniale si fericite, au mai obscure, mai inferioare, decât omulu, dupa cum adeca impregiurarile suntu mai favorable séu mai necorespondietore decât la noi! Flamanzion dice cumca planetulu Iupiteru e celu mai favoritu dintre tóte planetele, acolo primavér'a e eterna si anii de 12 ori mai lungi, decât la noi; ér celebrulu Brewster se esprima in termini fórte magulitori despre locitorii lui Iupiteru. Intre impregiurarile de acolo — dice ele — pote se e-siste o astfelu de minte poternica, pe langa care geniul lui Newton e numai unu pigmeu, unu spiritu care petrunde tóte tainele naturei si scie apretiá pe creatoriulu asia dupa cum se cuvinte!

Studiulu naturei l'a inventiatu pre omu intru toti timpii, cumca corporile ceresci trebue se fie locuite; acésta nu e convingere basata pe nasiupu, ci unu adeveru scientificu, o ideia démna de inteleptiunea creatorului. In toti timpii si la tóte natinnile au esistat barbati de spiritu si genii, cari au confirmatu acestu adeveru, si apoi aceea ce au potutu crede unu Descartes, Newton Kant, Voltaire si Laplace, putem si noi acceptá cu sufletulu liniscitu! — Cu securitate filosofica potemu dar dice, cumca ceriulu are locitorii, cari se cugeta chiar dupa aceleasi legi, ca spiritulu nostru, dupa legile universale ale ratiunei!

Amu vorbitu despre facerea lumei si despre locitorii ceriului, se trecem acum la a treia cestiune mare a cosmologiei, la cestiunea potopului!

Se privim in giuru de noi si vom aflá, cumca nimicu nu e statornicu, totu ce s'a nascutu trebue se móra, tóte sunt trecătoare, tóte se disolvéza si se straforma. Au nu vedeti cum cade in mormeutu si se preface in tierina acelu corpu, care erá odinióra locișulu unui spiritu mare, apoi se resipesce si nici macar o pétra simpla nu-i insémna loculu odihnei. Nu vedeti cum se inalta din cându câte o giunte mare, unu faru splendidu din oceanulu istoriei, stralucesce, apoi se stînge si pieră fara urma de pe fati'a pamentului.

O melancolie adenca te cuprinde vediendu, că totulu e trecatoriu; te intrebi cu curiositate: óre se se strice si se péra tóte si numai pamentulu acest'a, care a nascutu din sinulu seu atâtea natiuni si le a ingropatu apoi in a sa tierina, numai elu se fia eternu si ne peritoru?! — Nu, acésta nu se pote! Nunumai doctrinele religiose a tuturor poporelor dar si sciinti'a positiva de o potriva ne vorbescu despre potopulu lumei. Veni-va timpulu, candu se va stinge ultim'a raza a sórelui, candu nu voru mai suride florile primaverei, si in obscuritatea si tacerea teribila nu va mai palpita nici unu simtiementu! Pe cum trasare individulu, cugetandu la óra trista a mortii, asia trebue se se ingrozésca totu némulu omenescu audiendu a sa sentintia de móre si a pamentului, pe care locuiesce!

Sciinti'a moderna intielege sub potopu — finea lumei — o astfelu de schimbare a impregiurarilor, care va nimici tóte fintiele pamentesci si va face imposibila esistinti'a loru! — Forti'a care ne a nascutu ne va si nimici de siguru!.. Viéti'a si prosperarea tuturor fintielor depinde in prim'a linie dela lumin'a si caldur'a bineficiatore a sórelui. Cându elu va denegá pamentului favorulu, ce-lu imprumuta astadi asia liberalu, atunci se va sterge fara urma viéti'a de pre pamentu!

Dupa cum se scie sórele este unu globu colosalu de fluidu invapaiatu, ér petele solare suntu nisce stenci grandiouse cari innóta in fluidulu ferbinte, si s'au formatu astfelu, că fluidulu pe unele locuri recinduse s'a consolidatu, aceste bucati recite le numim noii pete solare. Sórele nu sta la unu locu, si se intorce in $25\frac{1}{2}$ dile pe langa os'a sa propria, de alta parte apoi din preuna cu planetele sale in $22\frac{1}{2}$ milioane de ani se inverte odata pe langa unu altu sóre, pe langa sórele centralu — a sistemului nostru de stele fixe, care se afla in constelatiunea Pleiadelor.

Temereea potopului va desceptá in noi intrebarea: óre in acésta calatoria lunga prin spatiu nu se va lovi sórele in alte corpuri ceresci? Acésta nu este probabilu, căci gravitatiunea a ordinat materiile astfelu, incât tóte pedecile séu perturburiunile se contrabalanséza imprumutatu. Asemenea potemu intrebá: óre sub de cursulu peregrinarei sale de $22\frac{1}{2}$ ani nu pote retaci sórele dimpreuna cu planetii prin o astfelu de regiune a ceriului, unde domnesce o caldura nesuportabila au unu frigu teribilu? Nu trebuie inse se ne neliniscésca in privinti'a asta nici cea mai mica grige. Dreptu este, că in diferitele parti a spatiului temperatur'a nu e egala, schimbările suntu inse asia bagatele, incât nu potemu avé nici o téma, cumca ele vor stinge neamulu omenescu de pre fati'a pamentului.

Sórele imprumuta planetilor caldura neintrerupta, perde caldur'a neincetatu, inse prin spatiu plutescu din veci bucati de materia — meteoralithe — cari venindu in calea sórelui se aiépta cu o vehementia nespusa pe mass'a invapaiata a stelei splendide. Din ciocnirea poternica se nasce unu cuantu de caldura noua si acést'a multu putien restitue perderea suferita. Caderea acestoru metheoreliti atitia neintreruptu foculu caminului cerescu. Cu cătu cadu mai multi meteoroliti pe sóre, cu atâta ar trebui se devina mai nalta temperatur'a lui. Asia dar déca elu s'ar aventá in nisce regiuni pré abundante séu forte serace in meteori, ar poté se se ivésca o astfelu de schimbare a temperaturei, in care flintiele organice a pamentului s'ar potopi fara urma!

Inse tóte causele amintite cu greu vor stinge viéti'a organica de pe pamentu, este inse o alta impregiurare, care ne insufla temerile cele mai seriose si a carei mâna de fieru pregatesce cu incetulu si fara mila calea potopului si a perirei nóstre! Isvorulu luminei si a caldurei, sórele nostru datatoriu de viatia, mereu mereu se recesce, si o di se va stinge pentru totdeaun'a. Acest'a e unu adeveru necontestabilu, care se razima pe cercetari adânci si seriose.

(Va urmá.)

D i v e r s e .

* Pr. Sa Dlu Episcopu Ioanu Metianu a rein-torsu dela Budapest, Vineri cu trenulu de 4 óre dupa médiedi.

* Societatea limbistica din Fracia a alesu membru pe Dlu B. P. Hajdeu, dupa propunerea Dlu Michel Bréal.

* Anticitatile lui Cesare Boliac. Monitoriulu oficial din Bucuresci a promulgatu legea prin care se autoriséza cumpararea de catra statu a colectiunei archeologice a lui Cesare Boliac, in pretiu de 43 mii lei (20 mii fiorini).

* Unu daru frumosu. Guvernulu românua a primitu unu frumosu daru din partea Dlu Dimitriu, ginerele distinsului filologu si archeologu G. Seulescu. Acestu daru consista dintr'unu insemnatu numeru de manuscrípte forte pretiose. Se scie că Asachi si Seulescu au fost reintemeiatorii scólelor din Romania de din colo de Milcovu.

* Parastasu pentru Em. Gojdu s'a celebratul Dumineca in 14 Febr. st. v. in biseric'a catedrala din Arad, la care au oficiatu trei preoti si unu diaconu. Parintele protopresb. titulariu, Ioanu Russu, dupa terminarea ceremoniei religiose, a tienutu discursu ocasionalu, schitiandu in trasuri marcate viat'a fericitului Gojdu, care a testatut spre scopuri de cultura româneasca o avere asia de frumósa, cum este fundatiunea, ce pórta numele lui!

* Epitropi'a fondurilor comune s'a intrunitu in siedintia in 3 Martiu st. nou. (In nrulu trecutu s'a pusu din eróre siedint'a epitropiei pe 3 Martiu st. v.) Obiectulu principalu a fostu pregatirea raportelor trebuintiose pentru sinódele eparchiale.

* Profesorii betrâni retrasi! Betranii campioni si apostoli ai culturei si instructiunei nationale, Ale-sandru Gavra, Dr. Atanasiu Siandor, profesorii institutului pedagogicu românescu din Aradu, care dela 1812 neintreruptu a datu invetiatori si luminatori natiunei române, unulu dupa altulu se retrasera de pe campulu de munca si lupta intelectuala de o jumatate de secolu! S'au retrasu cu consciint'a linisita, caci fie-care pôte dice despre sine: *lupta buna am luptat!* Si acum, mai pe urma, ne parasi si amiculu si credinciosulu loru cameradu: *indreptatoriu credintei si chipulu blandetielor*, venerabilulu Ioanu Russu, care in timpu de 32 de ani a aruncatul cu zelu apostolicu semint'a religiunei si a moralei crestine in inimile tinerimei preparandiale din Aradu! Parintele I. Russu, dela anulu 1875, cand institutulu preparandialu s'a imbinatu cu celu teologicu, pâna in dilele din urma a avutu inca si functiunea de directoru alu institutului imbinatu pedagogicu-teologicu. Èr in 4 a lunei curinte, dupa cererea propria si in vederea servitieelor sale indelungate pe terenulu instructiunei publice, fiind deja cu inceperea anului scolasticu dispensatul de sarcin'a de profesoru, ven. consistoriu eparchialu, fiu dispensat si de functiunea de directoru, incredintiand conducerea provisorie a afacerilor directiunei dela institutulu pedagogicu-teologicu profesorului de teologie Vasile Mangra. Petrundietore fusera momintele, când in 15 a lunei cur. venerabilulu parintele Ioan Russu se presentă in mijlocul tinerimei pentru a-i adresá ultimile sale sfaturi si invetiaturi parinteschi de pe catedr'a profesorala, si a-si luá remasu bunu dela corpulu profesoralu. La cuvintele intielepte si de frumóse invetiaturi, care au emotionatul pre toti de-o potriva, pe elevi cătu si pe profesori, a respunsu V. Mangra. Si cu acést'a, institutulu nostru se desparti si de celu din urma dintre veteranii sei profesori. Fie ca mos-tinirea ce ni-au lasatu betranii nostri, generatiunea tinera se-o scie conservá si cultivá cu zelu si cu iubire, spre marirea bisericei si a neamului romanescu!

* Preotimea din protopresbiteralulu Aradului s'a intrunitu Luni in 15. Febr. st. v. in couferrinta sub presidiulu Rediss. D. adm. protopresb. Moise Bocsianu, pentru alegerea membrilor eclesiastici in sinodulu protopresbiteralu pe periodulu nou de trei ani 1882, 1883 si 1884, alegendum-se din partea preotimei 12 membri eclesiastici, conformu dispusetiunilor statutului organicu. Cu aceasta ocasiune s'a raportatut că in Duminec'a din 14. Febr. st. v. preotimea tractuala a celebratul in tóte bisericile parochiale obiceinuitulu parastasu pentru memori'a marelui mecenate alu culturei nationale Emanoilu Gojdu.

* Pedéps'a de mórtie in China. Justit'a chineza este prea aspra, ba chiar barbara dupa vederile Europe-niloru. Spre a sili pe cineva se marturisëca, este espusu celor mai crude torturi; 10 pana la 100 loviturii pe talpi, deportatiunea, exilulu eternu in provincii departate, munca silnica de sclavu si mórtie sunt pedepsele legale. Nu esista o pedépsa de inchisore, dar negresitu cei condamnati sunt tinuti in inchisore pana la executarea pedepsei si acolo sunt tratati in modulu celu mai neomenosu. Pedéps'a de mórtie e forte désa si se executa prin decapitare, sugrumare sau prin actulu barbaru de tragere in tiépa. In marele orasius chinez Canton se facu de doua ori pe anu executari la mórtie cu toptanulu. Pentru hran'a prisonierilor ingrijitorii facu forte putinu si femeile cari violéza prescriptiunile disciplinare, sunt

pedepsite trupesce. Zidurile inchisorilor nu sunt inalte, dar rareori se incerea cineva se fuga. Cei arrestati se ingrozesca de urmarile unei asemenea incercari; dupa ce fugarulu e prinsu, poate fi siguru de mórtea cea mai grozava; de viu este taiatu in bucati incetu de josu in susu; daca inse fug'a reusce, atunci ruden'a mai apropiata a fugarului este apucata si trebuie se sufere mórtea.

* **Bibliografie.** A esitu de sub tipariu: *Istoria Universală*, alesu *Istoria națiunei românești și a regatului Ungaria*, pentru scol'a poporana, de Dr. Georgiu Popa. Editiunea III. Scrimerile dlui G. Popa suntu multa mai bine cunoscute publicului nostru, ca cartea de fatia se aiba vre-o trebuinta de recomandare. Istoria universală se recomenda ea insasi, căci in timpu scurtu ajunse a treia editiune. Atragemu deci atențunea invetiatorilor nostri asupra ei. Cartea se poate procură la autor, in Aradu cu pret. de 30 cr. exempl.

* **Jurnalele nóstre belitristice.** La tóte națiunile civilisate literatur'a beletristica se privesce ca manifestarea unui gustu mai alesu de citire. Cu câtu este mai desvoltatu gustulu acest'a la óre-care națiune cu atâtua mai multu progreséza si se imbogatiesce literatur'a ei beletristica. Noi români, de si ingenere nu ne putem laudá cu o bogata literatura naționala, avemu insa cateva jurnale, care multiamita stăruintieloru si sacrificieloru urmate din partea editorilor si redactorilor acestoru jurnale, ele contribuescu in modu energetic atâtua la cultivarea literatur'e belitrisce nationale cătu si la desvoltarea gustului alesu de citire. Intre aceste jurnale, celu mai betrânu, care in cursu de 18 ani au facutu celea mai inseminate servitie literatur'e române in genere, este jurnalul „*Familia*“ fundat si redijatu de Dlu Iosif Vulcan. *Familia* apare in Oradea-mare (Nagyvárad) in fie care Dumineea in o cöla si $\frac{1}{2}$ cu pretialu de 10 fl. la anu, 5 fl. pentru unu jumata de anu. Alu doilea jurnal belitristic este „*Amicul Familiei*“, apare in 1 si 15 a fie-carei luni in Gherla sub redactiunea Dlui Nicolae F. Negruțiu. Pretiulu 5 fl. pe unu anu. Alu treilea jurnal e: *Aurora Romana* organu belitristic — literaru, alu societatii pentru cultur'a si literatur'a româna in Bucovina; apare la 1 a fiecarei luni, sub redactiunea Dlui Ion I. Bumbacu, profesorul gimnasiulu c. r. din Cernautiu, si secretariu alu societati pentru cultur'a si literatur'a româna in Bucovina. Pretiulu abonamentului e numai 4 fl. pe anu.

* **Comisarii consistoriali** la alegerile pentru sinodulu eparchialu in dieces'a Caransebesiului, impreuna cu numirea cercurilor de alegere. I. Brebulu: Ferdinand Musta, preotu in Valeaboului; Ioan Oprea, doc. in Ezerisu; II. Lugosiu: Georgiu Pesneau, protopresbiteru; Iulianu Ianculescu, proprietariu; III. Zgribesci: Georgiu Gasparu, ases. cons.; Titu Hatieg, advocațu in Lugosiu; IV. Fagetu, Atanasiu Ioanovicu, protopresbiteru; Ant. Musteti, doc. in Fagetu; V. Cosiava: Nicolau Popoviciu, ases. cons.; Adam Anghel, doc. in Cosiava; VI. Buziasiu, Teodoru Ciocla, preotu in Sipetu; Damaschin Grușescu, doc. in Buziasiu; VII. Jebelu: Ales. Ioanovicu, protopresbiteru; Vas. Ciuta, doc. in Jebelu; VIII. Ghiladu: Pavelu Iancu, adm. protopresbiteralu, Trifon Gaitia, not. cer. in Ghiladu; IX. Fizesiu: Joan Popoviciu, protopresbiteru; Mart. Tiapu, docinte. X. Retisiu: Joanu Cocora, ases. cons.; Antoniu Crenian, advocațu in Versietiu; XI. Iam: Josifa Popoviciu, protopresbiteru; Demetru Dragomiru, not. cerc.; XII. Sasca mont: Joan Pavloviciu, ases. cons.; Juliu

Novacu, adjunctu pretorialu; XIII. Oravitia mont: Maximu Popoviciu, adm. protopresbiteralu; Elia Traila, advocațu; XIV. Resitia mont: Georgiu Poorean, parochu; Juliu Vuia, not. cerc. in Resiti'a mont.; XV. Boccea mont: Vasiliu Nemoian, preotu in Vasiova; Joanu Budintiana, advocațu; XVI. Caransebesiu: Nicolau Andreeviciu, protopresbiteru; Aron Damaschin, ases. cons.; XVI. Teregova: Joan Bombacila, preotu in Teregova; Petru Popoviciu profesor de teologia; XVII. Mehadia: Mihailu Popoviciu, protopresbiteru; Nicolau Gram'a, docente in Mehadia; XIX. Bozoviciu: Mihail Blidariu, ases. cons.; Teodoru Serbu, senatoru orasienescu; XX. Satulu nou: Aron Bartolomeiu, parochu in Dolove; Matei Boleanatiu, not. cerc. in Seleusiu.

* **Sinodulu protopopescu** alu tractului Timișoara, dupa cum aflam in „Luminatorialu“, s'a intrunitu in 15, 27 febr. in siedinti'a anuala ordinaria. A fostu bine cercetatu si desbaterile au decursu cu viua interesare. Constituindu-se pe noulu periodu s'au alesu: I. in comiteaulu protopopescu: Dnii preoti: V. Adam, P. Anca, I. Secosianu si Ioanu Muntean. Dintre mireni. DD. Ioan Muntean, D. Dragonescu, M. Barbu, Em. Andreescu, T. V. Pacatianu, V. Cernețiu, G. Lazaru, si Iosif Voica. In epitropi'a sinod. protopopescu: Aureliu Popoviciu preot; P. Rotariu si Busuioch Miu, mireni, — Reportul anualu peste totu luat u ne presenta relatiuni normale, si in specialu două impregiurari inbucurătorie adeca: cumca la protopopiatu resp. la scaunulu ppescu nu se afla neci unu unicu nr. in restantia, si cumca dintre cei nascuti cam 400 pestrecu numerulu reposatiloru, adeca se constata unu crescamentu alu poporatiunei nóstre. — Reportul specialu alu Dlu inspectoru scol. Iosif Grădinariu a fost lucratu căt se poate de completu; din elu s'a vediutu intensiva nizuntia si progresu pe terenulu invetiamantului in scólele poporale, multi invetiatori fusera deosebitu laudati pentru sirguintia.

* **Intemplarile dilei.** Din raportulu oficialu din 2 Martiu st. n. se arata că insurgentii (resculati) au fost batuti in tóte directiunile. Begulu Iazies, unulu din capetenile insurgentilor a devenitu prinsu intr'unu atacu indreptatu asupra positiiei Uloc. Numerulu insurgentilor batuti se pune dela 800 pana la 1000. Unulu dintre comandanții loru a scapatu cu famili'a sa in Muntegru, ér ceialalti s'au retrasu in munti si paduri. Puterea insurgentilor crivosciani este concentrata in Cnelatiu si pe inaltimile dela Gornie-Ledenice. Satele si numerulu celoru resculati in Dalmatia sudica sunt 21 sate cu 3210 locuitori.

Buletin meteorologicu.

Diu'a. Luna.	Pressiunea aerului	Caldur'a	Ceriu
Luni 27. Febr.	760 mm.	9.8° R.	norosu
Marti 28. Febr.	755.5 "	10.5 "	"
Miercuri 1. Martiu	762.6 "	14 "	seninu
Joi 2. Martiu	761 "	10.5 "	ploe
Vineri 3. Martiu	758 "	10 "	"
Sambata 4. Martiu	759 "	11 "	norosu
— .	—	—	—

Concurs.

Pentru deplinirea parochiei vacante de class'a a dou'a din comun'a **Tornea**, protopiatulu Aradului, se scrie concursu cu terminu de alegere pe Duminica Florilor ce cade pe **21 Martiu 1882**.

Emolumintele suntu:

1. $\frac{1}{2}$ sesiune pamentu aratoriu class'a prima.

2. biru dela 80. numere de case si anume: dela casele cu unu patrariu de pamentu si mai multu doue mesuri de grâu; dela casele cu pamentu mai pucinu de unu patrariu va capatá una mesura de grâu; ér dela cei fara casa si pamentu cate o jumetate mesura de grâu. 3. Stólele usuante.

Dela recurrenti se recere cualificatiunea pentru parochiile de class'a a don'a, ér cei cu cualificatiune de prim'a classa voru fi preferiti.

Recurintii sunt poftiti a se presentá nainte de alegere in cutare Dumineca spre a-si aratá destieritatea in cantare si tipicu respective slujba si oratoria; — ér recursele avisate comitetului parochialu din Tornea se le trimita pana inclusive 17/29 Martie Preaon. Dnu adstratoru protop. Moise Bocianu in Kurties ori in Aradu.

Tornea la 19 februarui (3 Martie) 1882.

Pentru comitetulu parochialu.

*Novacovits Aron m. p.
presied. comit.*

In urmarea inceviintiarii Ven. Consistoriu Oradanu din 27. Ian. a. c. Nr. 90. B. pentru deplinirea definitiva a parochiei de classa III **Sicimosiu-Petreasa**, in protopresbiteratulu Beiusului, se scrie concursu, cu terminu de alegere pe **9/21. Martiu a. c.**

Emolumintele sunt: a) cas'a parochiala cu gradina; b) pamentu parochialu de 15 cubule semanatura din care trei holde e cantoralu; c) biru preotescu câte o bradie de cucurudiu dela casa; d) stólele indatinante. Nrulu caselor 120.

Recurrentii vor avea pana la diu'a alegerii in vre-o dumineca a se presentá la biserică spre a se face cunoscuti poporului si a cantá, ér petitiunile loru instruite cu documintele necesarie prescrise in „Stat. organicu” le vor tramite pana 8/20. Martiu a. c. la subsrisulu propresbiteru in Beiusiu.

Datu in Beiusiu, la 14/26. Februarui 1882.

In contilegere cu comitetulu parochialu din S. Petreasa.
*Vasiliu Papp, m. p.
protopresbiteru.*

Conformu decisului V. Consistoriu diecesanu dto. 28 Decembre 1881 Nr. 908 B. pentru ocuparea postului de capelanu langa neputinciosulu preotu Ioanu Barbosu din **Sacosiulu-turcescu**, protopresbiteratulu Jebelului se publica acestu concursu cu terminu pana la **28 Februarui a. c. st. v.** in care di se va tinea si alegerea. Emolumintele sunt: a treia parte din venitulu parochialu adeca din biru, stóla, si a treia parte din cele 2 sesiuni parochiale ce le folosesce preotulu.

Doritorii de a ocupa acestu postu, au se subserna conformu st. org. si normativelor consistoriale suplieele loru pana la mai susu indicatulu terminu districtualului protopres. Alesandru Ioanovicu in Jebelu.

Sacosiulu-turcescu in 24 Ianuariu 1882.

Comitetulu parochialu.

in contilegere cu Dist. protop.

Pentru statiunea invetiatorésca la scól'a confesionala din comun'a **Zsuresti** et filia **Botesciu**, protopresbiteratulu gr. or. alu Fagetului, se scrie prin acésta concursu, cu terminulu de **30 dile dela prim'a publicare in acésta foia**.

Emolumintele suntu:

In bani 108. fl. v. a. 30 meti grâu — cucuruzu; 8. orgii lemne din care are a se incaldi si scól'a; corotelu liberu cu $\frac{1}{2}$ jugeru gradina.

Concurrentii au a-si adresă petitiunile loru conformu stat. org. bis. pana la terminulu indicatul oficiului protopresbiterescu din Fagetu.

Zsurestiu in 1. Fauru 1382.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu **Atanasiu Ioanovicu** m. p. protopresb.

Pentru statiunea de invetiotoriu din comun'a **Zsupanesciu**, et filia **Belosesciu**, protopresbiteratulu gr. or. a Fagetului se scrie concursu cu terminulu de **30 de dile de la prim'a publicare in acésta foia**.

Emolumintele suntu: 240 fl. v. a. quartiru liberu cu $\frac{3}{4}$ jugeru de gradina.

Doritorii de a occupá postulu acest'a, au recursele loru instruite in sensulu stat. org. bis. ale tramente la oficiulu protopresbiterescu din Fagetu pana la terminulu indicatul.

Zsupanesciu 2. Fauru. 1882.

Comitetulu parochialu.

In contilegere cu **Atanasiu Ioanovicu** m. p. prot. tract.

Conformu ordinatiunei V. Consistoriu gr. or. Oradanu dtto 14/26 Decembre 1881. Nr. 1089. B. se scrie concursu pentru vacant'a parochie de a III. clasa din **Hotaru** si filia **Piatra**, protopresbiteratulu Pestesiului, Cottulu Bihoru, cu terminu de alegere pe **9. Martiu st. v. a. c.**

Emolumintele sunt:

1) Din Hotaru, dela 90. case cu pamentu câte una vica cucurudiu sfarmatu, ér dela 40. case fara pamentu $\frac{1}{2}$ vica; din acesta a treia parte compete cantorului; din partea preotului se aduna 18. cubule si 2. vice;

2) folosirea aloru 17. jugere pamentu 10. jugere clasa I. 7. jugere clasa a III.

3) dela 74. numere case una diua de lucru cu mancare.

4) Stólele usuante dela 130. numere.

Din filia Piatra:

1. Dela 60. numere cate una vica cucurudiu sfarmatu, si de aci a treia parte compete cantorului, din partea preotului se aduna 10. cubule;

2. folosirea aloru 2. jugere de pamentu; dela 40. numere, case 40. cr. si stólele usuante dela 60. numere, tote aceste computate in bani dau sum'a de 437 fl. 70. cr. in urma casa parochiala cu doua chilii cuina, si camara.

Aspirantii la acésta parochie au a-si trimite petitiunile loru instruite in sensulu statutului Organicu adresate Comitetului parochialu la Administr. ppescu O. D. Teodoru Filipu pana la terminu susu pomenitul in Lugasiulu de susu, posta ultima Elesd.

Datu in Hotaru la 26. Ianuariu st. v. 1882.

Comitetulu parochialu.

Contilegere cu mine: **Teodoru Filipu** m. p. administr. ppescu.